

The background of the entire page is a photograph of a green field with a line of trees and a power line tower in the distance under a cloudy sky. A white grid of plus signs is overlaid on the entire image. In the top right corner, there is a logo for 'Staro' consisting of a dark red rectangle with the word 'Staro' in white, and a yellow shape below it with the text 'NATUUR EN BUITENGEBIED' in dark red. A large yellow abstract shape is on the right side of the page.

Staro

NATUUR EN
BUITENGEBIED

Quickscan flora en fauna en toets NNB

Landgoed de Barendonk te Beers

Rapportnummer 19-0348

www.starobv.nl

Quickscan flora en fauna en toets NNB

Landgoed de Barendonk te Cuijk

oktober 2019

Rapportnummer: 19-0348

In opdracht van: Pouderoyen Compagnons

Uitgevoerd door: Staro Natuur en Buitengebied
Lodderdijk 38a
5421 XB Gemert
tel. 0492-450161
fax. 0492-450162
www.starobv.nl

Veldonderzoek: N. Arts – Smits

Auteur: N. Arts – Smits en M.A. den Otter

Kwaliteitscontrole: E. Claassen

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel	3
1.3	Zorgplicht	3
1.4	Leeswijzer	4
2	Plangebied	5
2.1	Ligging en beschrijving plangebied	5
2.2	Voorgenomen plannen	8
3	Methode.....	10
4	Natuurwaarden	11
4.1	Beschermde gebieden.....	11
4.1.1	Natura 2000	11
4.1.2	Natuurnetwerk Nederland (NNN)	12
4.1.3	Houtopstanden	16
4.2	Beschermde soorten	17
4.2.1	Flora.....	17
4.2.2	Vlinders en libellen	18
4.2.3	Kevers en weekdieren	19
4.2.4	Vissen	20
4.2.5	Reptielen en amfibieën	20
4.2.6	Vogels.....	22
4.2.7	Zoogdieren.....	23
5	Samenvatting en conclusies.....	27
5.1	Beschermde gebieden.....	27
5.1.1	Natura 2000	27
5.1.2	Natuurnetwerk Brabant.....	27
5.1.3	Houtopstanden	27
5.2	Beschermde soorten	28
5.3	Advies en aanbevelingen	29
	Geraadpleegde bronnen	31

Bijlagen

Bijlage 1	Wet- en regelgeving
-----------	---------------------

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Initiatiefnemers zijn voornemens op Landgoed Barendonk te Beers (gemeente Cuijk) een aantal ecolodges te ontwikkelen. In het kader van een studie naar de haalbaarheid en de meest geschikte variant voor de locatie en inrichting van het terrein rondom de ecolodges, is het noodzakelijk de aanwezige beschermde natuurwaarden in beeld te brengen.

Door middel van de quickscan wordt in beeld gebracht of de ontwikkeling in strijd is met de natuurwetgeving en hoe eventuele strijdigheid met de wet voorkomen kan worden.

1.2 Doel

Het doel van het onderliggende onderzoek is te bepalen of de wijzigingen binnen het plangebied mogelijk leiden tot overtreding van de natuurwetgeving. Voor soortbescherming en gebiedsbescherming is sinds 1 januari 2017 de Wet natuurbescherming (Wnb) van belang. Daarnaast is gebiedsbescherming vastgelegd in het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (voorheen EHS genoemd). In bijlage 1 wordt deze wet- en regelgeving uitgebreid beschreven.

Het in deze rapportage beschreven onderzoek heeft tot doel het vaststellen van de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten die zijn opgenomen in paragraaf 3.1, 3.2 en 3.3 van de Wet natuurbescherming. Tevens heeft het onderzoek tot doel vast te stellen op welke wijze en in welke mate de voorgenomen ontwikkeling invloed kan hebben op de eventueel voorkomende beschermde soorten. Op basis van dit onderzoek kan worden vastgesteld welke maatregelen getroffen en vervolgstappen genomen dienen te worden om te voorkomen dat in strijd met de natuurwetgeving zal worden gehandeld.

Aanvullend zal worden bepaald of voorgenomen ontwikkelingen effect hebben op de beschermde natuurwaarden van nabijgelegen natuurgebieden en houtopstanden en hoe effecten mogelijk gecompenseerd kunnen worden.

1.3 Zorgplicht

Voor alle in het wild levende planten en dieren, ook niet wettelijk beschermde soorten, kent de Wet natuurbescherming een zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren, niet mogen worden uitgevoerd.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van het plangebied en de voorgenomen ontwikkelingen. In hoofdstuk 3 wordt de gebruikte onderzoeksmethode besproken. De mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten en gebieden en de effecten van de geplande ingrepen op aanwezige beschermde natuurwaarden worden beschreven in hoofdstuk 4. In dit hoofdstuk wordt tevens ingegaan op de mogelijke noodzaak tot het treffen van mitigerende maatregelen. In het laatste hoofdstuk zijn de conclusies uiteengezet.

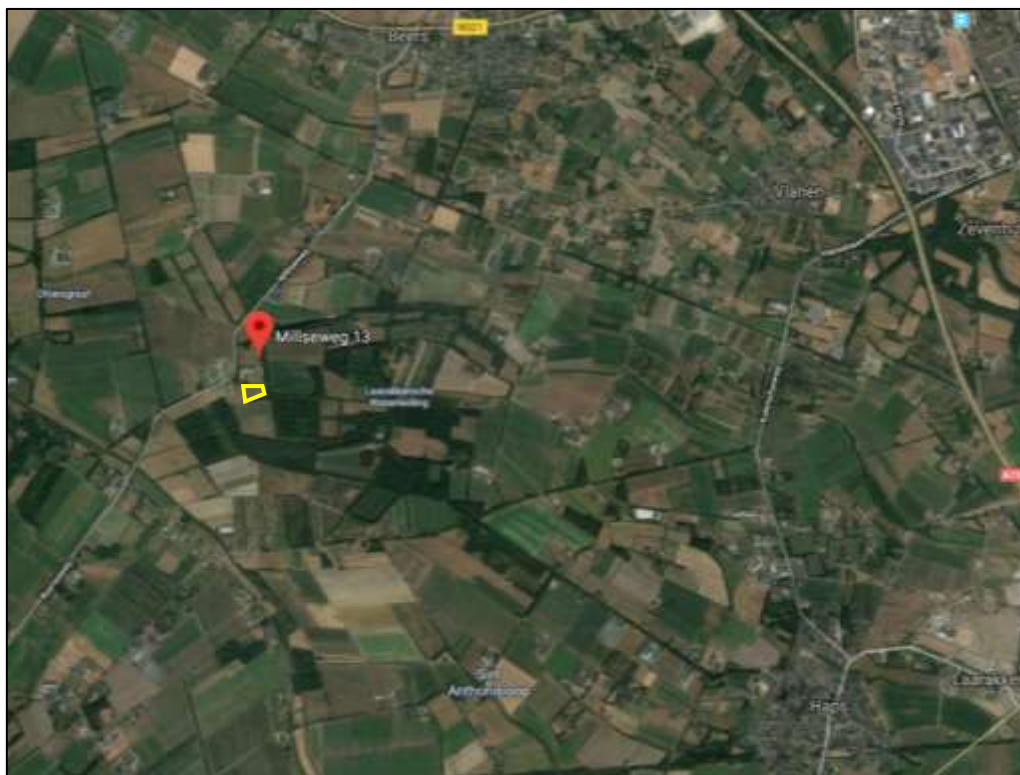
2 Plangebied

2.1 Ligging en beschrijving plangebied

Het plangebied betreft een deel van het Landgoed de Barendonk aan Millseweg 13 te Beers (gemeente Cuijk). Het plangebied ligt ten zuiden van de natuurcamping van het landgoed, ten zuiden van de watergang Laarakkersche Waterleiding.

Het plangebied bestaat uit een weiland dat wordt gebruikt voor beweiding van koeien. Langs de oost- en zuidzijde van het plangebied is een houtwal aanwezig. De houtwallen bestaan uit bomen met een ondergroei van struiken en voornamelijk braam. Ten zuiden van de zuidelijke houtwal ligt ook een weiland wat in verbinding staat met het plangebied.

De ligging van het plangebied in de ruimere omgeving is weergegeven in figuur 1. De globale begrenzing van het plangebied is weergegeven in figuur 2. Op pagina's 6 en 7 is een foto-impressie van het plangebied opgenomen.

Figuur 1. Ligging plangebied (gele figuur) in de wijde omgeving (bron: Google maps)

Figuur 2. Globale begrenzing van het plangebied (rood omrand) (bron: Google Maps)

Foto 1 en 2. Plangebied gezien vanaf de natuurcamping in het noorden

Foto 3. Watergang ten noorden van het plangebied

Foto 4. Vlnr houtwal, grasland en watergang ten oosten van het plangebied

Foto 5. Oostelijke kant oostelijke houtwal (buiten plangebied)

Foto 6. Westelijke kant oostelijke houtwal (buiten plangebied)

Foto 7. Plangebied gezien vanuit noordoosthoek

Foto 8. Zuidelijke houtwal buiten plangebied

Foto 9. Zuidelijke houtwal buiten plangebied

Foto 10. Zuidelijke houtwal buiten plangebied

2.2 Voorgenomen plannen

De voorgenomen plannen bestaan uit de ontwikkeling van circa 15 ecolodges op het landgoed Barendonk aan de Millseweg 13 te Beers (gemeente Cuijk). De ecolodges zijn gepland op een perceel ten zuiden van de bestaande camping/ recreatiebedrijf op het landgoed. Het perceel wordt door een watergang met ecologische functie afgescheiden van het huidige kampeerterrein.

Het voornemen is om op het perceel zowel ecologisch in het kader van de realisatie van NNB in te richten, als recreatief te benutten door 15 ecolodges te realiseren. Deze ecolodges zullen zoveel mogelijk worden geïntegreerd in het landschap om de gewenste natuurdoeltypen tot wasdom te laten komen. Dit planconcept “recreatie voor natuur” is ontstaan vanuit het Gebiedsplan Raam, waarbij buiten de reguliere kaders wordt gezocht naar middelen om de NNB te realiseren.

Figuur 3 (ook opgenomen in bijlage 2) geeft het planvoornemen schematisch weer.

Figuur 3. Inrichtingsschets planvoornemen (bron: Pouderoyen compagnons)

Bij de recreatieve functie op het landgoed ligt de nadruk op passieve beleving van de te realiseren natuur; dat wil zeggen dat de natuur voornamelijk zintuigelijk kan worden ervaren waarbij de gasten de aan te leggen natuur niet kunnen betreden en dat er door het strategisch aan te leggen reliëf, paden en ecolodges sterk wordt ingezet op het beleven van het natuurgebied zonder daarbij inbreuk te hebben op de aan te leggen natuur. De gast waant zich daarmee als het ware een spreekwoordelijke ‘vlieg op de muur’.

De ecolodges zijn op strategische plekken in het landschap ingepast. Daarbij is handig ingespeeld op het aanwezige reliëf op het plangebied. Onderstaande afbeelding (figuur 4) geven een doorsnede van het gebied weer.

Figuur 4. Inrichtingsschets doorsnede plangebied (bron: Pouderoyen compagnons)

Door gebruik te maken van het reliëf en de vlonders worden de ecolodges op een zo natuurlijk mogelijke manier in het landschap geïntegreerd. Daarbij is de impact op de natuurwaarden minimaal, maar kan de natuur wel maximaal worden beleefd. De grote raampartijen op het natuurgebied bieden een unieke beleving van het landschap voor de gasten, maar door het ontbreken van terrassen, wandelpaden en andere voorzieningen van dien aard, wordt de impact van de recreatieve functie op het natuurgebied geminimaliseerd.

Concreet voorziet het plan in:

- + 15 Ecolodges;
- + Vlonderpaden om de ecolodges te bereiken;
- + Natuur in de vorm van vochtig hooiland en kruiden- en faunairijk grasland;
- + Een natuurvriendelijke verlaagde oever;
- + Houtwal/boschages.

Het plangebied zal in de beoogde situatie worden ingericht als natuur met daarin gepositioneerd de ecolodges en het toegangspad dat de ecolodges ontsluit. Door een duidelijk toegangspad, deels verhoogd zoals in natuurgebieden vaker toegepast, en afbakening van de ecolodges zijn de recreanten te gast in de natuur. De voetprint van de ecolodges en het pad is beperkt tot de situering van de ecolodges zelf en het toegangspad. Dit betreft circa 2.000 m². Buiten deze bestemming zal de bestemming en functie natuur worden gerealiseerd. Daardoor voorziet het planvoornemen in de realisatie van robuuste natuur en realisatie van het NNB ter plaatse.

3 Methode

In het kader van deze quickscan heeft een bronnenonderzoek plaatsgevonden waarbij gekeken is naar gebiedsgerichte bescherming en mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied. Voor het soortenonderzoek is gebruikgemaakt van gegevens van de Nationale Database Flora en Fauna (NDFF), het dataloket van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM), de websites Vlindernet.nl, Libellennet.nl, Waarneming.nl, verspreidingsatlas.nl, Telmee.nl en diverse verspreidingsatlassen.

Voor de gebiedsgerichte bescherming is gekeken naar de aanwezigheid van relevante natuurterreinen in de omgeving. De ligging van Natura 2000-gebieden (o.a. Habitat- en Vogelrichtlijngebieden) en het Natuurnetwerk Nederland in en in de nabijheid van het plangebied zijn onderzocht. Ten aanzien van het Natuurnetwerk Nederland is in beeld gebracht welke wezenlijke kenmerken en waarden in het plangebied aanwezig zijn. Hiervoor zijn onder andere de gegevens van het soortenonderzoek gebruikt. Daarnaast is beoordeeld welke effecten kunnen optreden als gevolg van de ontwikkeling van de ecolodges. Tenslotte is bepaald welk van de uitzonderingsregels voor aantasting van het NNN van toepassing kan zijn en is in algemene zin aangegeven hoe compensatie geregeld kan worden. Als aanvulling hierop wordt de compensatiefactor bepaald aan de hand van de voorgenomen plannen.

Daarnaast heeft een veldbezoek plaatsgevonden waarbij alle op de locatie aanwezige habitats zijn opgenomen. De aanwezigheid van deze habitats vormt de basis voor de mogelijkheid tot het voorkomen van beschermde soorten. Naast de habitats zijn directe en indirecte aanwijzingen opgenomen die duiden op het voorkomen van beschermde soorten. Dergelijke aanwijzingen zijn bijvoorbeeld het fysiek aantreffen van exemplaren van soorten en het aantreffen van holen, uitwerpselen, prooiresten, vraat-, loop- en veegsporen. Deze waarnemingen zijn bij de beoordeling betrokken.

De aanwezige habitats zijn vergeleken met de habitateisen van beschermde planten- en diersoorten. Op basis van deze vergelijking en expert judgement is beoordeeld welke van deze soorten in het plangebied kunnen voorkomen. Een eenmalig veldbezoek is nadrukkelijk geen volledige inventarisatie. Dat betekent dat op basis van een eenmalig veldbezoek het voorkomen van soorten niet per definitie is uit te sluiten.

De bevindingen van het veldbezoek en het literatuuronderzoek zijn vervolgens gebundeld in deze rapportage.

Het veldbezoek dat voor dit onderzoek is uitgevoerd, heeft plaatsgevonden op 24 september 2019 in de middag onder de volgende weersomstandigheden: half bewolkt, droog, matige wind (3 bft) en circa 18 °C.

4 Natuurwaarden

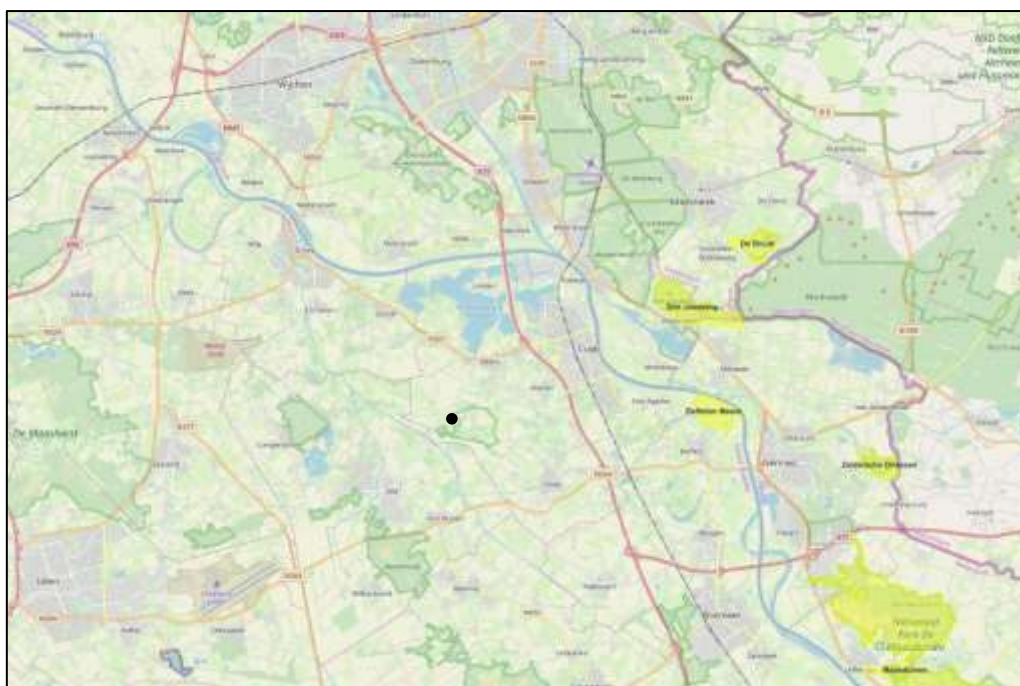
4.1 Beschermde gebieden

4.1.1 Natura 2000

Uit de kaarten van de gebiedendatabase op de website van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) blijkt dat het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied op ongeveer 8 kilometer afstand ten noordoosten van het plangebied ligt. Dit betreft het Natura 2000-gebied Oeffelter Meent. Op ongeveer 8,3 kilometer afstand ten noordoosten van het plangebied ligt het Natura 2000-gebied Sint Jansberg. Natura 2000-gebied De Bruuk ligt op ongeveer 11,3 kilometer afstand ten noordoosten van het plangebied en Natura 2000-gebied Maasduinen ligt op ongeveer 13 kilometer afstand ten zuidoosten van het plangebied. De ligging van het plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden is weergegeven in figuur 5.

Effectbeoordeling

Doordat het plangebied buiten de Natura 2000-gebieden ligt, kunnen alleen effecten optreden als gevolg van externe werking. Gezien de lokale en kleinschalige aard van de voorgenomen plannen en de relatief grote afstand tot Natura 2000-gebieden is het uit te sluiten dat negatieve effecten ontstaan op Natura 2000-gebieden. **Stikstof?**

Figuur 5. Ligging plangebied (zwarte stip) ten opzichte van de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden (gele vlakken) (bron: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>)

4.1.2 Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Natuurgebieden in Nederland zijn erg versnipperd. Het Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische hoofdstructuur, EHS, genoemd), in provincie Noord-Brabant het NNB genoemd, heeft als doel om natuurgebieden te vergroten en met elkaar te verbinden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. De bescherming van het NNB is vastgelegd in de Verordening Ruimte Noord-Brabant (verder Verordening Ruimte genoemd).

Het NNB bestaat uit:

- + bestaande natuur- en bosgebieden;
- + gerealiseerde nieuwe natuur;
- + nog niet gerealiseerde nieuwe natuur. Dit zijn meestal agrarische gronden die in het Natuurbeheerplan zijn aangewezen als nieuwe natuur, maar waar de gewenste natuurfunctie nog niet is gerealiseerd. De oude functie of bestemming is nog aanwezig;
- + ecologische verbindingzones.

Op basis van het rijksbeleid (Nota ruimte en Besluit algemene regels ruimtelijke ordening) geldt voor het NNB de verplichting tot behoud, herstel of duurzame ontwikkeling van de ecologische kenmerken en waarden van het gebied. Plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan indien deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten. Zolang een dergelijke aantasting niet plaatsvindt, is er vanwege het NNB geen grond om de activiteit geen doorgang te laten vinden.

Wanneer er sprake is van aantasting van de wezenlijke kenmerken of waarden zijn er drie uitzonderingsregels opgesteld vanuit de Spelregels EHS:

1. het 'nee, tenzij-principe': (nieuwe) plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan indien deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang en er geen alternatieven beschikbaar zijn.
2. de saldobenadering: als een combinatie van plannen, projecten of handelingen per saldo tot een kwantitatieve en kwalitatieve verbetering van het NNB leidt.
3. kleinschalige ingrepen: in geval van een kleinschalige ingreep kan de grens van het NNB worden aangepast.

Sluitstuk van de toepassing van de spelregels is dat er compensatie moet plaatsvinden.

NNB ter plaatse van het plangebied

De ligging van het NNB ten opzichte van het plangebied is weergegeven in figuur 6 op de volgende pagina. Uit deze figuur blijkt dat de locatie voor de ecolodges binnen het NNB ligt. De agrarische gronden zijn aangemerkt als beheertype "N00.01 Nog om te vormen landbouwgrond naar natuur (inrichting)" en de houtwal aan de oost- en zuidzijde is aangemerkt als beheertype "L01.02 Houtwal en houtsingel".

De te beschermen ecologische waarden en kenmerken zijn per gebied vastgelegd in een beheertypekaart en in een ambitiekaart. Beide kaarten vormen de kern van het Natuurbeheerplan. De beheertypekaart brengt in beeld wat de actuele situatie is. De ambitiekaart geeft de gewenste eindsituatie (ambitie) aan.

Verder zijn de wezenlijke actuele en potentiële waarden van het gebied bijvoorbeeld: natuurdoelen- en kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid of juist geslotenheid en de landschapsstructuur.

Figuur 6. Ligging plangebied (zwarte omlijning) ten opzichte van het NNB - beheertypenkaart
(bron: <http://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/natuurbeheerplan>)

Volgens de ambitiekaart uit het Natuurbeheerplan van de provincie Noord-Brabant, zie figuur 7, is het noordelijk deel van het agrarisch perceel aangewezen als het Ambitie-Beheertype: N12.02 Kruiden- en faunairijk grasland en het zuidelijk deel langs de watergangs als het Ambitie-Beheertype: N10.02 Vochtig hooiland. Ten noorden van het plangebied loopt de watergang Laarakkerse Waterleiding. Deze watergang is aangewezen als N03.01 Beek en bron. Het beheertype Beek en bron omvat bronnen en stromend water (gemiddeld meer dan 10 cm/sec) met bronmos, bronkruid, beekstaartjesmos, waterranonkels, sterrekroossoorten, vederkruiden, waterviolier en enkele fonteinkruiden. Ten tijde van het veldonderzoek ten behoeve van dit onderzoek stond de watergang droog.

Het beheertype L01.02 Houtwal en houtsingel is een vrijliggend lijnvormig en aaneengesloten landschapselement, al dan niet groeiend op een aarden wal, met een opgaande begroeiing van inheemse bomen en/of struiken. De begroeiing wordt als hakhout beheerd. Deze lijnvormige elementen vormen een belangrijk biotoop voor aan struwelen en zomen gebonden flora en fauna in het cultuurlandschap. Ze zijn tevens van belang ter oriëntatie voor vleermuizen en als verbindingzone voor fauna. Op de bodem van de houtwallen ten oosten en zuiden van het plangebied groeit voornamelijk braam. Bevindingen uit het veldbezoek tonen aan dat de houtwallen leefgebied vormen voor enkele beschermde diersoorten, zie paragraaf 4.2.

De ecologische waarden binnen het plangebied zijn zeer klein.

Effectbeoordeling

De aanleg van het nieuwe recreatieterrein heeft op twee manieren effect op het NNB:

1. doordat de ecolodges wordt aangelegd binnen de begrenzing van het NNB heeft dit tot gevolg dat de oppervlakte NNB die door de lodges en de omliggende gebruiksruimte wordt ingenomen, verdwijnt.
2. Naast het ruimtebeslag (punt 1) heeft de aanleg van de ecolodges ook een verandering van de verstoring van het NNB tot gevolg. Verstoring kan met name optreden als gevolg van geluid en uitstraling van licht op de houtwallen ten oosten en zuiden van het plangebied.

Het ruimtebeslag en de oppervlakte verstoord NNB zijn afhankelijk van de inrichting en uitvoering van het terrein, zoals de locaties van de ecolodges en de infrastructuur. Op basis van de voorgenomen plannen, zoals weergegeven in §2.2, is de oppervlakte NNB die in beslag wordt genomen door de ecolodges circa 2.000 m².

Figuur 7. Ambitiekaart NNB rond het plangebied (zwart omlijnd) lichtgroen= kruiden- en faunairijk grasland, donker groen is vochtig hooiland bron: (<http://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/natuurbeheerplan>)

Compensatieopgave

Aangezien sprake is van ruimtebeslag op het NNB als gevolg van de nieuwe inrichting is deze oppervlakte niet geheel meer te kwalificeren als NNB. De begrenzing van het NNB dient op deze locatie daarom te worden aangepast.

In de Verordening Ruimte is in artikel 5, dat betrekking heeft op het NNB, verwoord hoe de bescherming van het NNB is geregeld (artikel 5.1). Tevens is beschreven hoe de begrenzing van het NNB in voorkomende gevallen kan worden gewijzigd (artikel 5.2 tot en met 5.5). De mogelijkheden voor wijziging van de begrenzing bestaan uit:

- + Om ecologische redenen (artikel 5.2);
- + Met toepassing van het nee-tenzij principe (artikel 5.3);
- + Met toepassing van de saldobenadering (artikel 5.4);
- + Bij kleinschalige ingrepen (artikel 5.5).

Onder verwijzing naar het toepassingsbereik van deze artikelen en de beperkte ecologische waarde van het weiland, wordt geconcludeerd dat de aantasting van het NNB als gevolg van het ruimtebeslag van het nieuwe recreatieterrein kan worden gezien als een “kleinschalige ingreep” en dat daarom artikel 5.5 (wijziging van de begrenzing bij kleinschalige ingrepen) de meest voor de hand liggende oplossing is.

Voor een verzoek tot wijziging van de begrenzing van het NNB op grond van een kleinschalige ingreep is met name lid 2 van artikel 5.5 van belang:

Artikel 5.5 Wijziging van de begrenzing op verzoek bij kleinschalige ingrepen

2. Een verzoek om wijziging van de begrenzing, als bedoeld in het eerste lid, gaat vergezeld van een bestemmingsplan waaruit blijkt dat:
- a. de voorgestelde ingreep slechts leidt tot een beperkte aantasting van de ecologische waarden en kenmerken van het Natuur Netwerk Brabant in het desbetreffende gebied;
 - b. de voorgestelde ingreep leidt tot een kwalitatieve of kwantitatieve versterking van de ecologische waarden en kenmerken van het Natuur Netwerk Brabant als geheel;
 - c. de voorgestelde ingreep is onderbouwd met een afweging van alternatieven;
 - d. de voorgestelde ingreep vergezeld gaat van zodanige maatregelen dat er sprake is van een goede landschappelijke en natuurlijke inpassing;
 - e. de uitvoering van de voorgestelde ingreep en de daarbij betrokken maatregelen en de monitoring daarvan zijn verzekerd;
 - f. wordt voldaan aan de regels inzake het compenseren van verlies van ecologische waarden en kenmerken bedoeld in artikel 5.6 (compensatieregels).

De op grond van de Verordening Ruimte verplichte compensatie kan, naar keuze plaatsvinden door:

- + Fysieke compensatie (artikel 5.7);
- + Financiële compensatie (artikel 5.8).

Op het landgoed de Barendonk wordt uitgegaan van fysieke compensatie.

De omvang van de compensatie wordt bepaald door de omvang van het vernietigde of verstoorde areaal en de ontwikkeltijd van de aangetaste natuur, conform de volgende indeling:

- a. natuur met een ontwikkeltijd van 5 jaar of minder: geen toeslag;
- b. tussen 5 en 25 jaar te ontwikkelen natuur: toeslag van 1/3 in oppervlak;
- c. tussen 25 en 100 jaar te ontwikkelen natuur: toeslag van 2/3 in oppervlak;
- d. bij een ontwikkelingsduur van meer dan 100 jaar: de toeslag in oppervlak en de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer is maatwerk;
- e. bij verstoring van natuur: maatwerk.

In dit geval is nog geen sprake van natuur in het plangebied en geldt dus een geen toeslag. Uitgangspunt voor compensatie van verstoord gebied binnen het NNB is dat 1/3 deel van het verstoord gebied gecompenseerd wordt door aanleg van nieuwe natuur. Vanwege de beoogde plannen wordt ervan uitgegaan dat geen verstoring van het NNB optreedt.

Voor fysieke compensatie gelden aanvullende regels.

Artikel 5.7 Aanvullende regels voor fysieke compensatie

1. De fysieke compensatie vindt plaats in:
 - a. de niet gerealiseerde delen van het Natuur Netwerk Brabant;
 - b. de niet gerealiseerde ecologische verbindingzones.
2. In afwijking van het eerste lid kan fysieke compensatie ook plaatsvinden in, aansluitend op of nabij het aangetaste gebied indien een wijziging van de begrenzing plaatsvindt met toepassing van de saldobenadering als bedoeld in artikel 5.4.
3. Een bestemmingsplan als bedoeld in de artikel 5.1, zesde lid, artikel 5.3, tweede lid, artikel 5.4, tweede lid en artikel 5.5, tweede lid, borgt de uitvoering van de compensatie;
4. De toelichting bij een bestemmingsplan als bedoeld in het derde lid bevat een verantwoording over:
 - a. de omvang van het netto verlies aan ecologische waarden en kenmerken en op welke locatie dat optreedt;
 - b. de locatie waar en de wijze waarop het netto verlies, genoemd onder a, wordt gecompenseerd;
 - c. de kwaliteit en kwantiteit van de compensatie;
 - d. de termijn van uitvoering;
 - e. de inhoud en realisatie van de voorgenomen mitigerende en compenserende maatregelen;
 - f. het reguliere- en ontwikkelingsbeheer.
5. De uitvoering van de fysieke compensatie wordt binnen drie jaar na onherroepelijk worden van het bestemmingsplan als bedoeld in het derde lid afgerond.
6. In aanvulling op het vijfde lid, wordt indien sprake is van een aantasting van bedreigde soorten of hun leefgebied, de uitvoering van de compensatie in ieder geval afgerond op het moment dat de aantasting daadwerkelijk start.
7. In afwijking van het vijfde lid, kan indien er sprake is van een omvangrijke en zware compensatieverplichting, de uitvoering van de compensatie een termijn van maximaal tien jaar bedragen, gerekend vanaf het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan.

Conclusie

Het ruimtebeslag op het NNB is 2.000 m². In dit geval is nog geen sprake van natuur in het plangebied en geldt dus een geen toeslag voor de compensatie. Derhalve dient 2.000 m² NNB te worden gecompenseerd.

Vanwege de beoogde natuurvriendelijke inrichting en door het ontbreken van wandelpaden en buitenruimte in het gebied wordt het terrein rondom de ecologes niet verstoord. Van verstoring van het NNB in de gebruiksfase is derhalve geen sprake. Mogelijk treedt tijdens de aanlegfase tijdelijk verstoring op van het NNB door geluid van de werkzaamheden. Dit heeft geen negatief effect op de kwaliteit en de aanwezige waarden en kenmerken van het NNB.

4.1.3 Houtopstanden

De Wet natuurbescherming heeft tot doel om bos en bomenlanen te beschermen. En werkt vanuit het principe dat de oppervlakte bos in Nederland behouden moet worden.

Zodra in het kader van ruimtelijke ontwikkeling bos gekapt wordt, moet dat bos worden herplant. Als dit niet mogelijk is op dezelfde locatie moet elders gecompenseerd worden in de vorm van aanplant van nieuw bos. Er wordt gesproken van een bos als de bomen elkaar duidelijk beïnvloeden. Als richtlijn voor de definitie van bos wordt een bedekkingspercentage van 60% gehanteerd.

Onder de bescherming van houtopstanden volgens de Wet natuurbescherming vallen:

- + Alle beplantingen van bomen die groter zijn dan 10 are (1.000 m²);
- + Rijbeplantingen van 20 bomen of meer;
- + Bossen buiten de bebouwde kom ingevolge de Wet natuurbescherming.

In het kader van de voorgenomen plannen wordt geen bos gekapt. De houtwallen ten oosten en zuiden van het plangebied blijven behouden. De bepalingen betreft de houtopstanden in de Wet natuurbescherming worden daarom niet overtreden.

4.2 Beschermde soorten

Deze paragraaf beschrijft het mogelijk voorkomen van beschermde soorten in de wegbermen. Per soortgroep wordt beschreven welke soorten worden verwacht, wat de mogelijke effecten van de ingreep zijn en of het nemen van mitigerende maatregelen nodig is.

4.2.1 Flora

Volgens de gegevens van de NDFF komen binnen een afstand van een kilometer van het plangebied de volgende plantensoorten voor: knollathyrus en knolspirea (beide § 3.3 Wnb). Op een afstand van één tot vijf kilometer van het plangebied komen de beschermde plantensoorten akkerboterbloem, akkerogentroost, dreps, getande veldsla, glad biggenkruid, grote leeuwenklauw, naakte lathyrus, naaldenkervel en ruw parelzaad (alle §3.3 Wnb) voor. Uit het bronnenonderzoek komen geen gegevens van andere beschermde plantensoorten binnen vijf kilometer van het plangebied.

- + Knollathyrus groeit op vrij zonnige tot licht beschaduwde plaatsen op matig droge tot min of meer vochtige, matig voedselarme, onbemeste, zwak zure tot neutrale grond (leem en mergel). Deze soort komt voor in bossen (loofbossen, kalkrijke hellingbossen en lemige bermen langs boswegen), bosranden, struwelen, kapvlakten, hellingen, heide (grazige plaatsen), grasland (heischraal grasland), bermen en afgravingen (leemgroeven).
- + Knolspirea is een zeer zeldzame soort die op enkele plekken verspreid over Nederland voorkomt. De plant groeit op vrij droge, niet bemeste, vaak kalkhoudende grond, in graslanden, bermen en bosranden.
- + Akkerboterbloem is een zeer zeldzame soort die voorkomt in het rivierengebied en Zuid-Limburg. De plant groeit op zonnige, open plaatsen op vrij droge tot vochtige, matig voedselrijke, kalkrijke, leemrijke grond in akkers (wintergraanakkers), zelden op ruderaal plaatsen en op omgewerkte grond.
- + Akkerogentroost is een zeer zeldzame plant die voorkomt in Zuid-Limburg en het rivierengebied. De plant groeit op zonnige, open plaatsen op vochtige en kalkrijke grond, voornamelijk in akkers. Akkerogentroost is een halfparasiet, die woekert op de wortels van grassen en cypergrassen.

- + Dreps is een plant van zonnige, open plaatsen. Deze soort is te vinden langs akkers, soms spoorwegen en braakliggende grond.
- + Getande veldsla groeit op zonnige, open plaatsen (pionier) op vochtige, matig voedselrijke, neutrale tot basische, kalkrijke en vaak compacte grond (mergel, zand, leem, löss en zavel). In akkers (kalkrijke graanakkers en braakliggende akkers), zeeduinen (binnenduinrand) en omgeploegde kalkhellingen.
- + Glad biggenkruid is een zeldzame plantsoort die voorkomt in het oosten en midden van Nederland en in de duinen. De plant groeit op zonnige, open plaatsen op droge, voedselarme grond, in akkerranden, zeeduinen, bermen en graslanden.
- + Grote leeuwenklauw is een zeldzame plant die voorkomt in Zuid-Limburg, het Deltagebied en het rivierengebied. De plant groeit op zonnige, open plaatsen met kalkhoudende grond, in bermen langs onverharde wegen, akkers, waterkanten, braakliggende grond, dijken, tuinen en langsspoorwegen.
- + Naakte lathyrus groeit op zonnige, warme, open plaatsen op matig droge tot matig vochtige, matig voedselrijke, kalkrijke, soms kalkarmere, lichte grond (leem, zandig leem en mergel). De soort is te vinden in akkers (graanakkers en klavervelden), bermen, dijken, langs holle wegen, omgewerkte grond, ruderaal plaatsen, bosranden, struwelen en langs spoorwegen (spoorbermen en spoorwegterreinen).
- + Naaldenkervel is een zeer zeldzame soort waarvan enkel waarnemingen zijn in het rivierengebied en Zuid-Limburg. De soort groeit op zonnige, open plaatsen op vochtige, matig voedselrijke, kalkrijke, niet te lichte grond in akkers, ruderaal plaatsen, bermen, bij haventerreinen en omgewerkte grond.
- + Ruw pazelzaad is een zeldzame soort die voorkomt in Zuid-Limburg, het rivierengebied, het oosten van Nederland en in de Hollandse duinen. De plant groeit op zonnige plaatsen op kalkrijke grond in akkers, braakliggende grond, bermen en langs waterkanten.

Tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen gedaan van beschermde plantensoorten. Vastgesteld is dat het plangebied een weiland begraasd door koeien betreft. Bevindingen van het veldbezoek tonen aan dat geschikt habitat voor bovenstaande en andere beschermde plantensoorten ontbreekt. Het is derhalve uit te sluiten dat binnen het plangebied beschermde plantensoorten voorkomen.

4.2.2 Vlinders en libellen

Vlinders

Binnen een afstand van één kilometer van het plangebied komen volgens gegevens van de NDFF, Vlindernet.nl en Dagvlinders van Nederland (Bos et al., 2006) de beschermde vlindersoorten grote vos en sleedoornpage (§3.3 Wnb) voor. Uit het bronnenonderzoek komen geen gegevens van andere beschermde vlindersoorten binnen vijf kilometer van het plangebied.

- + Grote vos is een zeldzame en kwetsbare soort die voorkomt in vochtige, open bossen, bosranden, boomgaarden en andere plekken met grote vrijstaande

bomen. De waardplanten van deze soort zijn vooral iep, maar ook zoete kers en sommige wilgensoorten.

- + Sleedoornpage is een zeldzame standvlinder die voorkomt in sleedoornstruwelen, houtwallen en bosranden. De laatste jaren komt sleedoornpage ook steeds meer voor in tuinen en parken. De waardplant voor de rupsen zijn sleedoorn en enkele andere gecultiveerde Prunus-soorten.

Tijdens het veldbezoek zijn geen (beschermde) vlinders waargenomen. Bevindingen van het veldbezoek tonen aan dat geschikt habitat voor bovenstaande en andere beschermde vlindersoorten in het plangebied ontbreken. Het is derhalve uit te sluiten dat binnen het plangebied beschermde vlindersoorten voorkomen. Het is niet uit te sluiten dat grote vos en sleedoornpage leefgebied vinden in de houtwallen grenzend aan het plangebied. De voorgenomen plannen hebben geen negatief effect op deze houtwallen en daarmee ook niet op eventueel aanwezige beschermde vlinders.

Libellen

Volgens de gegevens van de NDFF en libellenet.nl komen op een afstand van één tot vijf kilometer van het plangebied de beschermde libellensoorten beekrombout (§3.3 Wnb) en gevlekte witsnuitlibel (§3.2 Wnb) voor. Uit het bronnenonderzoek komen geen gegevens van andere beschermde libellensoorten binnen vijf kilometer van het plangebied.

- + Beekrombout komt voor bij grotere beken, kleine rivieren en soms ook in grote rivieren en in kanalen.
- + Gevlekte witsnuitlibel is een soort van laagveenmoerassen en vegetatierijke vennen en duinplassen.

Tijdens het veldbezoek zijn geen (beschermde) libellen waargenomen. De watergang ten noorden van het plangebied stond ten tijde van het veldbezoek droog. In het plangebied en de watergang ten noorden van het plangebied ontbreekt geschikt habitat voor deze en andere beschermde libelsoorten. Het voorkomen van beschermde libelsoorten in het plangebied is uit te sluiten.

4.2.3 Kevers en weekdieren

Volgens de gegevens van de NDFF en EIS Nederland komt op een afstand van vijf tot tien kilometer van het plangebied vliegend hert voor. Voor de beschermde kevers en weekdieren zijn weinig verspreidingsgegevens bekend, daarom wordt in deze paragraaf van alle beschermde kevers en weekdieren beoordeeld of ze in het plangebied kunnen voorkomen.

Vliegend hert (§3.3 Wnb) komt voor in (oude) eikenbossen, dit habitat is binnen het plangebied niet aanwezig. Het voorkomen van deze soort in het plangebied is uit te sluiten. Vliegend hert zou mogelijk voor kunnen komen in de houtwallen grenzend aan het plangebied. De voorgenomen plannen hebben echter geen effect op mogelijk leefgebied van vliegend hert.

De beschermde houtkevers; vermiljoenkever, heldenbok en juchtleerkever (alle §3.2 Wnb) zijn afhankelijk van oude, holle of vrijstaande bomen of (natte) gebieden met

veel dood hout. Deze habitattypen zijn niet aanwezig in het plangebied. Het voorkomen van deze beschermde houtkevers in het plangebied kan daarom worden uitgesloten.

De beschermde waterkevers brede geelrandwaterroofkever en gestreepte waterroofkever (beide §3.2 Wnb) zijn voor het voorkomen afhankelijk van grote wateren. Het ontbreekt binnen het plangebied aan geschikt oppervlaktewater en daarom is het voorkomen van beschermde waterkevers in het plangebied uitgesloten.

De aquatische slakkensoort platte schijfhoren (§3.2 Wnb) is afhankelijk van de aanwezigheid van heldere, schone wateren met waterplanten. Bataafse stroommossel (§3.2 Wnb) is een soort die voorkomt in stromend water (rivieren of beken). Vanwege het ontbreken van geschikt oppervlaktewater in het plangebied is het voorkomen van platte schijfhoren en Bataafse stroommossel uitgesloten.

In het plangebied ontbreken geschikte habitats voor de beschermde soorten kevers en weekdieren. Het voorkomen van deze soorten in het plangebied is derhalve uit te sluiten.

4.2.4 Vissen

Uit de NDFF blijkt dat binnen een afstand van een kilometer van het plangebied de vissoort grote modderkruiper voorkomt.

In het plangebied is geen permanent oppervlaktewater aanwezig. Zodoende ontbreekt leefgebied voor (beschermde) vissen in het plangebied. De watergang ten noorden van het plangebied stond ten tijde van het veldbezoek droog. In de watergang ten noorden van het plangebied is geen geschikt habitat aanwezig voor de grote modderkruiper door het ontbreken van waterplanten. Het voorkomen van grote modderkruiper in de watergang ten noorden van het plangebied is derhalve uit te sluiten.

4.2.5 Reptielen en amfibieën

Amfibieën

Uit gegevens van RAVON, de NDFF en De amfibieën en reptielen van Nederland (Creemers & Van Delft, 2009) blijkt dat de volgende beschermde amfibieënsoorten voorkomen op een afstand van nul tot één kilometer van het plangebied:

Alpenwatersalamander, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander (alle §3.3 Wnb) en kamsalamander (§3.2 Wnb). Op een afstand van één tot vijf kilometer van het plangebied is het voorkomen bekend van de beschermde amfibieënsoort bastaardkikker (§3.3 Wnb).

Bevindingen van het veldbezoek tonen aan dat in het plangebied geen oppervlaktewater aanwezig is. Daarmee ontbreekt in het plangebied voortplantingshabitat voor amfibieën. De watergangen ten noorden en ten zuiden van het plangebied stonden ten tijde van het veldbezoek droog, maar deze vormen wel geschikt voortplantingshabitat voor amfibieën.

Algemene en niet-kritische soorten kunnen van het plangebied gebruikmaken als landhabitat. Tijdens het veldbezoek zijn verschillende juveniele bruine kikkers aangetroffen in het weiland en de houtwal ten oosten van het plangebied. Alpenwatersalamander, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander en bastaardkikker kunnen tussen de vegetatie verblijven.

Kamsalamander is een meer kritische soort die voorkomt in kleinschalig landschap met overgangen van agrarisch gebied naar bos. Overwintering gebeurt vooral op het land op vochtige, vorstvrije locaties buiten de invloed van het grondwater in holletjes, onder stammen, takken-stapels, steenhopen, etc. Ook is overwintering in het water van zowel larven als adulten bekend (Kennisdocument kamsalamander, BIJ12). Er moet altijd een geschikt voortplantingswater binnen enkele honderden meters, zonder barrières te bereiken zijn.

Het landhabitat waar de kamsalamander wordt aangetroffen is vaak kleinschalig landschap. Het bestaat uit struikgewas, struweel, ruig grasland en/of bosrijk gebied. De omgeving van het plangebied vormt daarom geschikt landhabitat voor de kamsalamander.

Het is uit te sluiten dat kamsalamander in het plangebied overwinteren of daar geschikt landhabitat vinden. Mogelijk doorkruist een kamsalamander incidenteel het weiland. Het is uit te sluiten dat het plangebied belangrijk leefgebied vormt voor kamsalamander.

Reptielen

Volgens de gegevens van RAVON en de NDFF komt binnen een afstand van één tot vijf kilometer van het plangebied de beschermde reptielsoort levendbarende hagedis (§3.3 Wnb) voor. Uit het bronnenonderzoek komen geen gegevens van andere beschermde reptielsoorten binnen vijf kilometer van het plangebied.

Levendbarende hagedis komt voor op structuurrijke plekken in bossen, heideterreinen, schraal grasland en houtwallen.

Uit het veldbezoek blijkt dat het plangebied (weiland) onvoldoende structuurrijk is om geschikt leefgebied te vormen voor levendbarende hagedis. Vanwege het ontbreken van geschikt habitat in het plangebied is het uit te sluiten dat levendbarende hagedis er voorkomt. De houtwallen ten oosten en zuiden van het plangebied vormen wel geschikt leefgebied voor levendbarende hagedis.

Effectbeoordeling

De algemene amfibieënsoorten Alpenwatersalamander, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, bastaardkikker en kunnen het plangebied als onderdeel van het landhabitat gebruiken. Vooral de (oeverzone van de) watergang ten noorden van het plangebied is geschikt. Het weiland zal vanwege het overwegend korte gras voornamelijk alleen worden doorkruist door amfibieën.

De werkzaamheden hebben tot gevolg dat een klein deel van het landhabitat van deze soorten verdwijnt ter plaatse van de ecolodges. Er blijft echter voldoende geschikt landhabitat beschikbaar, zodat geen negatieve effecten optreden op het landhabitat. Daarnaast wordt het plangebied op de locaties waar geen ecolodges zijn voorzien na herinrichting meer geschikt voor amfibieën, vanwege de beoogde natuurlijke inrichting. Het verlagen van de oevers van de watergang zal een positief effect hebben op amfibieën. Echter in de aanlegfase kunnen de werkzaamheden in het

voortplantingsseizoen een negatief effect hebben op larven en juvenielen in en rond de watergang. Aangezien dat een kwetsbare periode is en effecten in deze periode groot kunnen zijn op de amfibieënpopulaties dienen de werkzaamheden voor de aanleg van de natuurlijke oever in de maanden september-eind februari te worden uitgevoerd om een negatief effect op amfibieën te voorkomen.

Mitigerende maatregelen

Aanleg van de natuurvriendelijke oever dient in de maanden augustus tot maart (buiten de voortplantingsperiode van amfibieën) te worden uitgevoerd om een negatief effect op amfibieën te voorkomen.

4.2.6 Vogels

Het plangebied is geschikt als foerageer- en broedgebied voor diverse algemene vogelsoorten en weidevogels. Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied en in de aangrenzende houtwallen geen (nesten van) vogelsoorten waargenomen waarvan het nest jaarrond is beschermd.

Uit het bronnenonderzoek blijkt dat binnen één kilometer afstand van het plangebied de volgende vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest voorkomen: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Van de bovengenoemde soorten is het mogelijk dat het plangebied tot het grotere leef- en foerageergebied behoort. Nestplaatsen van deze vogels zijn tijdens het veldbezoek niet waargenomen.

Effectbeoordeling

Het plangebied is geschikt als broed- en foerageergebied voor algemene vogelsoorten en weidevogels. Significante negatieve effecten op foerageer- en broedgebied van vogels zijn uit te sluiten; in de directe omgeving van het plangebied is voldoende geschikt alternatief foerageer- en broedgebied aanwezig.

Voor vogels geldt dat, indien exemplaren aan het broeden zijn, het bouwrijp maken van weidegrond niet kan plaatsvinden zonder deze dieren te verstoren. Gedurende het broeden zijn de nesten van vogels en de functionele leefomgeving strikt beschermd.

Het plangebied maakt mogelijk deel uit van het grotere leef- en foerageergebied van enkele vogelsoorten waarvan het nest jaarrond beschermd is. De voorgenomen plannen zullen hier geen negatief effect op hebben, in de omgeving blijft voldoende alternatief foerageergebied aanwezig, onder andere het weiland ten zuiden van het plangebied. Daarnaast is het plangebied na de inrichting weer geschikt als leefgebied voor vogels. Door de beoogde natuurlijke inrichting is het plangebied daarna mogelijk zelfs meer geschikt als leefgebied dan in de huidige situatie.

Mitigerende maatregelen

Door het bouwrijp maken van de gronden voor de ecolodges buiten het broedseizoen uit te voeren, wordt voorkomen dat negatieve effecten zullen optreden ten aanzien van algemeen voorkomende vogelsoorten en de Wet natuurbescherming wordt

overtreden. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot en met juli. In het kader van de Wet natuurbescherming wordt echter geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

4.2.7 Zoogdieren

Vleermuizen

Uit de Atlas van de Nederlandse vleermuizen (Limpens et al., 1997) en Korsten en Regelink (2010) blijkt dat de soorten baardvleermuis, bosvleermuis, Brandts vleermuis, franjestaart, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis (alle §3.2 Wnb) voorkomen in de ruimere omgeving van het plangebied.

Uit het veldbezoek blijkt dat (de omgeving van) het plangebied geschikt is als foerageergebied voor vleermuizen. Vooral de houtwallen, laanbomen en sloten in de omgeving van het plangebied zijn geschikt als foerageergebied en vliegroutes. Vleermuizen kunnen verblijfplaatsen hebben in gebouwen en bomen. In het plangebied zijn geen bomen of gebouwen aanwezig, de aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen in het plangebied kan derhalve worden uitgesloten. Aan de randen van de houtwallen ten oosten en zuiden van het plangebied zijn geen bomen met holten waargenomen.

Overige zoogdieren

Volgens gegevens van de NDFF komen binnen één kilometer van het plangebied de beschermde zoogdiersoorten algemene (spits)muizen, egel, konijn, eekhoorn, haas, ree, vos, das, bunzing, wezel, steenmarter, damhert (alle §3.3 Wnb) en bever (§3.2 Wnb) voor. Op een afstand van vijf tot tien kilometer van het plangebied is het voorkomen bekend van boommarter en wild zwijn (beide §3.3 Wnb).

Tijdens het veldbezoek zijn in de houtwal ten oosten van het plangebied en in het weiland foerageersporen van das aangetroffen. In de oostelijke houtwal zijn tevens meerdere wisselsaangetroffen en een dassenlatrine, zie foto's 11 t/m 14 op de volgende pagina. In de houtwallen zijn geen dassenbruchten aangetroffen. Vanwege de hoge braamstruwelen in de houtwallen is de aanwezigheid van een dassenburcht echter niet geheel uit te sluiten.

Tevens is in de oostelijke houtwal een hol aangetroffen van een grondgebonden zoogdier, mogelijk bruine rat of wezel, zie foto 15 op de volgende pagina.

Bevindingen van het veldbezoek tonen aan dat het plangebied (onderdeel van het) leefgebied kan vormen voor diverse grondgebonden zoogdieren, namelijk algemene (spits)muizen, egel, konijn, haas, ree, vos, bunzing, wezel en steenmarter. Verblijfplaatsen van grondgebonden zoogdieren zijn niet aanwezig in het plangebied (weiland).

Bunzing, wezel en steenmarter kunnen verblijfplaatsen hebben in konijnenholen of muizenholen. De aanwezigheid van verblijfplaatsen van deze kleine marters in de houtwallen grenzend aan het plangebied is niet uit te sluiten.

Foto 11. Dassenwissel vanuit houtwal ten oosten naar houtwal

Foto 12. Dassenlatrine ten oosten van oostelijke weiland

Foto 13. Dassenwissel op oostelijke houtwal

Foto 14. Foerageersporen das in weiland

Foto 15. Hol in oostelijke houtwal

Effectbeoordeling

Vleermuizen

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Het plangebied blijft geschikt als foerageergebied voor vleermuizen en ook in de directe omgeving blijft voldoende alternatief, even geschikt, foerageergebied behouden. De voorgenomen plannen hebben daarom geen significant negatief effect op het foerageergebied van vleermuizen.

Overige zoogdieren

Het plangebied vormt onderdeel van het grotere foerageergebied van dassen. In het plangebied zijn foerageersporen van dassen (graafsporen en omgekeerde koeienvlaaien) aangetroffen. Voor dassen is op het landgoed veel foerageergebied beschikbaar in de vorm van agrarische percelen (grasland en maïs) en bos. Daarnaast blijven het weiland ten zuiden van het plangebied en de houtwallen aangrenzend aan het plangebied beschikbaar als foerageergebied. Ook kunnen de dassen in de nieuwe situatie foerageren rond de ecolodges en de beoogde flauwe oever langs de watergang.

Tijdens de aanlegfase is de locatie waar de ecolodges worden gebouwd niet beschikbaar als foerageergebied voor dassen. Wel blijft steeds een deel van het weiland beschikbaar voor de dassen als foerageergebied. Ook het weiland ten zuiden van het plangebied is en blijft beschikbaar als foerageergebied voor dassen. Gezien de extensieve vorm van recreatie en de verborgen, nachtelijke levensstijl van dassen is het niet aannemelijk dat de voorgenomen plannen en daarmee de toename van recreatie in het plangebied een verstoring van de dassen tot gevolg zal hebben. De voorgenomen plannen zullen derhalve geen significant effect hebben op de dassen.

Naast de das kan het weiland (onderdeel van het grotere) leefgebied vormen van buning, egel, haas, hermelijn, konijn, ree, vos, wezel, steenmarter en algemene (spits)muizensoorten. Voor deze soorten blijft voldoende geschikt leefgebied aanwezig in de omgeving. De houtwallen zijn fysiek afgezet met (prikkel)draad

waardoor betreding van de houtwallen vanuit het plangebied niet mogelijk is. verstoring van de aanwezige dieren door betreding is derhalve uitgesloten.

Zodoende is redelijkerwijs uit te sluiten dat significante negatieve effecten optreden op het leefgebied van deze soorten. Daarnaast zal het plangebied na uitvoering van de voorgenomen plannen door de beoogde natuurlijke inrichting mogelijk meer geschikt zijn voor kleine grondgebonden zoogdieren. Gezien de extensieve vorm van recreatie en de verborgen, nachtelijke levensstijl van bovengenoemde zoogdiersoorten en de aanwezigheid van voldoende alternatief foerageergebied is het niet aannemelijk dat de voorgenomen plannen en daarmee de toename van recreatie in het plangebied een verstoring van deze soorten tot gevolg zal hebben.

5 Samenvatting en conclusies

5.1 Beschermde gebieden

5.1.1 *Natura 2000*

Doordat het plangebied buiten de Natura 2000-gebieden ligt, kunnen alleen effecten optreden als gevolg van externe werking. Gezien de lokale aard van de voorgenomen plannen en de relatief grote afstand tot Natura 2000-gebieden is het uit te sluiten dat negatieve effecten ontstaan op Natura 2000-gebieden.

5.1.2 *Natuurnetwerk Brabant*

Het plangebied en de aangrenzende houtwallen behoren tot het Natuurnetwerk Brabant (NNB). Uit de beheertypekaart van het Natuurbeheerplan van provincie Noord-Brabant blijkt dat het plangebied wel is aangewezen, maar nog niet is ingericht is als natuur. De ambitie van het plangebied is kruiden- en faunarijk grasland en vochtig hooiland. De ecologische waarden van het plangebied zijn beperkt.

De aanleg van de ecolodges heeft verkleining van het oppervlak NNB tot gevolg. Ongeveer 2.000 m² wordt in beslag genomen door de ecolodges en paden. De compensatiefactor is 1, aangezien nu nog geen natuur aanwezig is in het plangebied.

5.1.3 *Houtopstanden*

In het kader van de voorgenomen plannen wordt geen bos gekapt. De houtwallen ten oosten en zuiden van het plangebied blijven behouden. De bepalingen betreffende de houtopstanden in de Wet natuurbescherming worden daarom niet overtreden.

5.2 Beschermde soorten

In het plangebied komen mogelijk verschillende soorten voor die beschermd zijn onder paragrafen 3.1, 3.2 en 3.3 van de Wet natuurbescherming. Een samenvatting van de conclusies is weergegeven in tabel 1 op pagina 30.

Soorten van paragraaf 3.1 van de Wet natuurbescherming

Het plangebied vormt mogelijk foerageergebied en broedgebied van algemene vogels en weidevogels en maakt mogelijk deel uit van het grotere leef- en foerageergebied van enkele vogelsoorten waarvan het nest jaarrond beschermd is. De voorgenomen plannen zullen hier geen negatief effect op hebben, op voorwaarde dat buiten het broedseizoen gewerkt wordt of als geen broedgeval aanwezig is. In de omgeving blijft voldoende alternatief foerageergebied aanwezig, onder andere het weiland ten zuiden van het plangebied.

Soorten van paragraaf 3.2 van de Wet natuurbescherming

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Het plangebied blijft geschikt als foerageergebied voor vleermuizen en ook in de directe omgeving blijft voldoende alternatief, even geschikt, foerageergebied behouden. De voorgenomen plannen hebben daarom geen significant negatief effect op het foerageergebied van vleermuizen.

Vleermuizen kunnen verblijfplaatsen hebben in boomholten en in gebouwen. In het plangebied zijn geen bomen of gebouwen aanwezig; de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen is daarom uit te sluiten.

Soorten van paragraaf 3.3. van de Wet natuurbescherming

De algemene amfibieënsoorten Alpenwatersalamander, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, bastaardkikker en mogelijk ook kamsalamander kunnen het plangebied als onderdeel van het landhabitat gebruiken. Vooral de (oeverzone van de) watergang ten noorden van het plangebied is geschikt. Het weiland zal vanwege het overwegend korte gras voornamelijk alleen worden doorkruist door amfibieën. De werkzaamheden hebben tot gevolg dat een klein deel van het landhabitat van deze soorten verdwijnt ter plaatse van de ecolodges. Er blijft echter voldoende geschikt landhabitat beschikbaar, zodat geen negatieve effecten optreden op het landhabitat. Daarnaast wordt het plangebied op de locaties waar geen ecolodges zijn voorzien na herinrichting meer geschikt voor amfibieën, vanwege de beoogde natuurlijke inrichting. Het verlagen van de oevers van de watergang zal een positief effect hebben op amfibieën. Echter, de werkzaamheden die worden uitgevoerd bij het verlagen van de oever, kunnen mogelijk een negatief effect hebben op de in de watergang aanwezige amfibieën. Om negatieve effecten zoveel mogelijk te voorkomen dient te worden gewerkt buiten de voortplantingsperiode van amfibieën. De werkzaamheden mogen worden uitgevoerd in de periode augustus tot maart.

Het plangebied vormt onderdeel van het grotere foerageergebied van dassen. In het plangebied zijn foerageersporen van dassen (graafsporen en omgekeerde koeienvlaaien) aangetroffen. Voor dassen is op het landgoed veel foerageergebied beschikbaar in de vorm van agrarische percelen (grasland en maïs) en bos. Daarnaast blijven het weiland ten zuiden van het plangebied en de houtwallen aangrenzend aan het plangebied beschikbaar als foerageergebied. Ook kunnen de

dassen in de nieuwe situatie foerageren rond de ecolodges en de beoogde flauwe oever langs de watergang.

Gezien de extensieve vorm van recreatie en de verborgen, nachtelijke levensstijl van dassen en aangezien er voldoende foerageergebied voor dassen aanwezig blijft tijdens de aanlegfase en in de gebruiksfase is het niet aannemelijk dat de voorgenomen plannen en daarmee de toename van recreatie in het plangebied een verstoring van de dassen tot gevolg zal hebben.

De voorgenomen plannen zullen derhalve geen significant effect hebben op de dassen.

Naast de das kan het weiland (onderdeel van het grotere) leefgebied vormen van buning, egel, haas, hermelijn, konijn, ree, vos, wezel, steenmarter en algemene (spits)muisensoorten. Voor deze soorten blijft voldoende geschikt leefgebied aanwezig in de omgeving. De houtwallen zijn fysiek afgezet met (prikkel)draad waardoor betreding van de houtwallen vanuit het plangebied niet mogelijk is. Verstoring van de aanwezige dieren door betreding is derhalve uitgesloten. Zodoende is redelijkerwijs uit te sluiten dat significante negatieve effecten optreden op het leefgebied van deze soorten. Daarnaast zal het plangebied na uitvoering van de voorgenomen plannen door de beoogde natuurlijke inrichting mogelijk meer geschikt zijn voor kleine grondgebonden zoogdieren. Gezien de extensieve vorm van recreatie en de verborgen, nachtelijke levensstijl van bovengenoemde zoogdiersoorten en de aanwezigheid van voldoende alternatief foerageergebied in de omgeving van het plangebied is het niet aannemelijk dat de voorgenomen plannen en daarmee de toename van recreatie in het plangebied een verstoring van deze soorten tot gevolg zal hebben.

5.3 Advies en aanbevelingen

De volgende punten dienen in acht te worden genomen om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen:

1. Het bouwen in het plangebied wordt uitgevoerd buiten het broedseizoen van vogels. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot en met juli. In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen echter geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.
2. Werken binnen het broedseizoen is mogelijk wanneer een ecologisch deskundige middels onderzoek heeft vastgesteld dat geen broedende vogels aanwezig zijn.
3. Het uitvoeren van de werkzaamheden ten behoeve van de oeververlaging gebeurt buiten de kwetsbare periode van amfibieën. Er wordt alleen gewerkt aan de oevers in de periode augustus tot maart.

Wanneer de precieze inrichting van het terrein bekend is, dient te worden bepaald hoe groot het ruimtebeslag op het NNB en het verstoorde gebied is. Aan de hand hiervan dient de compensatieopgave te worden bepaald. Deze compensatie dient volgens de richtlijnen van de Verordening Ruimte van de provincie Noord-Brabant te worden uitgewerkt en geborgd in het bestemmingsplan.

Tabel 1. Overzicht mogelijk aanwezige en aangetroffen beschermde soorten

Soort(groep)	Bescherming	Functie plangebied	Mogelijk effect	Ontheffing nodig	Maatregelen
Vogels	§3.1 Wnb (nest niet jaarrond beschermd)	Foerageer- en broedgebied	Ja	Nee, op voorwaarde uitvoeren maatregelen	Werkzaamheden uitvoeren wanneer geen nest aanwezig is
Algemene amfibieën	§3.3 Wnb	Landhabitat	Nee	Nee	-
Algemene soorten grondgebonden zoogdieren	§3.3 Wnb	Foerageergebied	Nee	-	-
Bunzing, hermelijn, wezel, das	§3.3 Wnb	Foerageergebied	Nee	-	-

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- + Bos F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- + Creemers R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie). 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland, Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey Nederland, Leiden.
- + Korsten, E. en Regelink J.R. Herkennen van potentiële vleermuiswaarden: in het kader van quickscans en andere ecologisch vooronderzoek. Zoogdiervereniging- rapport 2010.44. Zoogdiervereniging, Nijmegen.
- + Limpens, H., K. Mostert, W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- + Ministerie van Economische Zaken, Brochure: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt, versie 1.3 december 2016.
- + Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- + Besselink, D. Gebiedsplan Raam. Samen werkt beter! Arcadis Nederland, 15 september 2018.

Internet

- + Natura 2000-gebieden, www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx, 10-09-2019
- + NNN, <http://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/natuurbeheerplan>, 10-09-2019
- + <http://www.netwerkecologischemonitoring.nl/dataloket>
- + Verordening natuurbescherming Noord-Brabant, http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/XHTMLoutput/Historie/Noord-Brabant/600901/CVDR600901_1.html, 10-09-2019
- + Beschermde soorten NDFF: © NDFF - quickscanhulp.nl 16-09-2019 16:38:29
- + www.compendiumvoordeleefomgeving.nl
- + www.eis-nederland.nl
- + www.libellenet.nl
- + www.soortenbank.nl
- + www.telmee.nl
- + www.vlindernet.nl
- + www.waarneming.nl
- + www.zoogdiervereniging.nl
- + www.verspreidingsatlas.nl

Bijlage 1 Wet- en regelgeving

Wet natuurbescherming

In Nederland is de bescherming van natuurwaarden sinds 1 januari 2017 geregeld in de Wet natuurbescherming (Wnb). Deze wet regelt de bescherming van soorten, gebieden en houtopstanden en vervangt daarmee de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Boswet. Daarnaast geldt per provincie beleid voor de bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (voorheen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) genoemd).

Soortbescherming

Op het gebied van soortbescherming is het uitgangspunt van de Wet natuurbescherming dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan; het 'nee, tenzij-principe'.

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. De Wet natuurbescherming kent de volgende drie categorieën beschermde soorten:

1. Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels beschermd volgens het beschermingsregime van de Europese Vogelrichtlijn, §3.1;
2. Soorten, niet vogels zijnde, van de Europese Habitatrichtlijn bijlage IV onderdeel a, het Verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt, §3.2;
3. 'Andere soorten', waaronder soorten die vanuit nationaal oogpunt bescherming behoeven, §3.3.

De drie beschermingsregimes kennen elk hun eigen verbodsbepalingen. De verbodsbepalingen voor vogels en overige Europese soorten (categorie 1 en 2) zijn letterlijk overgenomen uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Voor de andere, 'nationaal' beschermde soorten (categorie 3) gelden verbodsbepalingen die geïnspireerd zijn op de Habitatrichtlijn, maar in sommige opzichten minder streng zijn. In tabel 1 zijn de verbodsbepalingen per regime weergegeven.

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

- + Er mag alleen van de verbodsbepalingen worden afgeweken als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is;
- + Er moet sprake zijn van een in de wet genoemd belang. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn, zoals ruimtelijke ontwikkeling, volksgezondheid of openbare veiligheid;
- + Er mag geen afbreuk worden gedaan aan de staat van instandhouding van de soort.

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen is bovendien vrijstelling mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

Tabel 1. Verbodsbepalingen per categorie beschermde soorten

Categorie 1 (§ 3.1 Wnb)	Categorie 2 (§ 3.2 Wnb)	Categorie 3 (§ 3.3 Wnb)
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	-
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	-
-	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Zorgplicht

Voor alle in het wild levende planten en dieren, ook niet beschermde soorten, kent de Wet natuurbescherming een zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Dit betekent dat voorafgaand aan handelingen inzichtelijk moet zijn welke natuurwaarden aanwezig zijn, de kwetsbaarheid hiervan en de mogelijke gevolgen die de handeling hiervoor kan hebben. Bij de uitvoering van de handelingen dienen negatieve gevolgen zoveel mogelijk te worden voorkomen, dan wel beperkt of ongedaan te worden gemaakt. De zorgplicht is altijd van toepassing, ongeacht vrijstelling of ontheffing.

Natura 2000 (bron: Rijksoverheid)

In 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. De wet biedt een beschermingskader voor de flora en fauna binnen de aangewezen beschermde gebieden, de zogenaamde Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden.

De wet bepaalt dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van de habitats kunnen verslechteren of die een verstorend effect kunnen hebben op de soorten, niet mogen plaatsvinden

zonder vergunning. Ook plannen moeten getoetst worden op hun gevolgen voor de Natura 2000-gebieden. Dit gebeurt met de habitattoets.

De habitattoets bestaat uit drie onderdelen:

- + oriëntatiefase (en vooroverleg);
- + verslechtings- en verstoringstoets;
- + passende beoordeling.

De oriëntatiefase maakt geen deel uit van de in de wet geregelde procedures. In de praktijk is deze stap nodig. Gezamenlijk met het bevoegd gezag wordt bepaald of goedkeuring van het plan nodig is en welke verdere procedure doorlopen moet worden. Afhankelijk van de kans en omvang van de effecten op een Natura 2000-gebied bestaat de vervolgpcedure uit het uitvoeren van een verslechtings- en verstoringstoets, een passende beoordeling of geen enkele toetsing.

Indien er geen kans is op negatieve effecten op een Natura 2000-gebied is geen goedkeuring voor de plannen of het project nodig.

Als uit de oriëntatiefase is gebleken dat er kans is op significant negatieve effecten voor het Natura 2000-gebied, dient een passende beoordeling te worden uitgevoerd. Indien uit de passende beoordeling blijkt dat er kans is op een significant negatief effect moet aan de volgende criteria worden voldaan:

- + er zijn geen alternatieve oplossingen voor het project die minder of geen negatieve effecten hebben voor het Natura 2000-(deel)gebied;
- + er is sprake van dwingende redenen van groot openbaar belang;
- + er is voorzien in compenserende maatregelen.

Alléén als aan deze voorwaarden wordt voldaan, kan goedkeuring worden verleend.

Indien uit de oriëntatiefase is gebleken dat er een kans is op (niet-significante) negatieve effecten, dient een verslechtings- en verstoringstoets te worden uitgevoerd. Met dit onderzoek wordt bepaald:

- + of deze kans reëel is en
- + of de verslechting of verstoring aanvaardbaar is.

Natuurnetwerk Nederland / Ecologische hoofdstructuur (bron: Rijksoverheid)

Natuurgebieden in Nederland zijn erg versnipperd. Het Natuurnetwerk Nederland (voorheen EHS) heeft als doel om natuurgebieden te vergroten en met elkaar te verbinden. Door verbindingen tussen natuurgebieden te maken, kunnen planten en dieren zich makkelijker verspreiden over meer gebieden. Hierdoor zijn deze gebieden beter bestand tegen negatieve milieu-invloeden. In grotere natuurgebieden kunnen bovendien meer soorten planten en dieren leven.

Het doel van het afwegingskader Ecologische Hoofdstructuur is om de EHS als netwerk van natuurgebieden te beschermen tegen negatieve effecten van ruimtelijke ingrepen. Dat betekent niet dat ontwikkelingen zoals woningbouw en bedrijvigheid, verboden zijn. Door het doorlopen van het afwegingskader wordt vastgesteld of, en zo ja, onder welke voorwaarden een ontwikkeling in de Ecologische Hoofdstructuur kan worden toegelaten.

De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur vindt plaats door het nee-tenzij-regime uit de Nota Ruimte. Dit houdt in dat ruimtelijke ingrepen in de EHS met een negatief effect op de EHS in principe niet zijn toegestaan. Onder voorwaarden kan hiervan worden afgeweken.

De beleidsmatige basis voor het afwegingskader voor de Ecologische Hoofdstructuur is de Nota Ruimte. Daarnaast hebben Rijk en provincies een beleidskader Spelregels EHS opgesteld. Het beleidskader geeft een uitwerking, verduidelijking en aanscherping van de verschillende onderdelen van het afwegingskader. De provincies laten de inhoud van de Spelregels EHS doorwerken in het provinciaal ruimtelijk beleid.

De bescherming van de EHS gebeurt via de regelgeving van de ruimtelijke ordening. Het beschermingsregime is onder de Wro door het Rijk vastgelegd in de AMvB Ruimte en werkt via provinciale verordeningen.

Bijlage 2 Inrichtingsschets

